

10. Шестопапов П. І. Державна політика у сфері забезпечення молоді житлом в Україні: сутність, принципи та шляхи реалізації [Електронний ресурс] / П. І. Шестопапов. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DUTP/2007-1/txts/07spimzu.htm>.

УДК 351:316.334.3

Тарас Ринковий

СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ Й ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті проаналізовано основні тенденції застосування політичних та соціальних технологій в політичній сфері та діяльності органів державної влади.

Ключові слова: політичні технології, соціальні технології, державне управління, політична сфера.

Постановка проблеми

Соціальна сфера – відносно самостійна сфера життєдіяльності суспільства, що охоплює відносини між соціальними спільнотами, усередині цих спільнот, між окремими особистостями, які займають різне становище в суспільстві і беруть неоднакову участь у його соціальному житті. Соціальна сфера з позиції державного управління – сукупність галузей, підприємств, організацій, які безпосередньо пов'язані і визначають спосіб і рівень життя людей, споживання (освіти, культури, охорони здоров'я тощо), їх добробут [2; с. 659]. Виникає необхідність пошуку форм, адекватних завданню соціального управління на новому етапі розвитку суспільства, і як наслідок – нові вимоги до професіоналізму державних службовців, у чиїх руках перебувають багато важелів управління соціальними процесами. Ми розглянемо в цій роботі соціальні технології та політичні технології, вплив їх на суспільно-політичну сферу та діяльність органів державної влади. Соціальна ціна цих питань дуже висока. Варто тут використати метафоричне порівняння, використовуване виноробами: «Гарне вино не буває занадто дорогим, а ось погане завжди дуже дорого коштує», така ж ситуація з соціальними і політичними технологіями – негативні результати від використання чи невикористання технологій тягнуть за собою наслідки для суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Соціальні технології, політичні технології та аспекти функціонування політичної сфери суспільства й політичної діяльності розглянуті у працях таких учених, як: В.М. Бебик, П.І. Бакуменко, В.П. Горбатенко [6], А. Колодій [5], Б.В. Надолішній, І.В. Рейтерович, С.О. Телешун, О.Р. Титаренко [4, 8], Ярош Н.П., Сурмін Ю.П., А.М. Пойченко [2], та ін. Також цікавими в контексті досліджуваної теми будуть роботи таких дослідників, як: М.М. Аверьянов, Анісімов С., Павлов В., Растянніков П. Існує ще низка праць з цієї проблематики.

Мета

Метою статті є виявлення особливостей та відповідності застосування у сучасній суспільній діяльності та управлінні технологій як засобу максимально ефективного використання матеріальних, технічних і

людських ресурсів для отримання бажаного результату діяльності.

Науково-категоріальний апарат дослідження потребує певного термінологічного уточнення, а тому варто зупинитися на розгляді основних понять, використовуваних в статті.

Соціальна технологія, за визначенням низки фахівців, постає сукупністю методів і прийомів, які дозволяють досягти результатів у завданнях взаємодії між людьми. Ширше соціальну технологію можна визначити як послідовність етапів соціальної взаємодії, у ході якої кожний суб'єкт, що брав участь у взаємодії, реалізує власну управлінську стратегію стосовно інших і формує соціальну дійсність. Соціальні технології використовуються, зокрема, у такому особливому виді соціальної інноваційної діяльності як управлінський консалтинг. Можна визначити соціальну технологію як структуру комунікативних впливів, які змінюють соціальні ситуації або соціальні системи, у тому числі окрему людину як одиничну соціальну систему [див. дет.: 2, 3, 10].

Основна мета в застосуванні соціальної технології полягає в оптимізації суспільних відносин, їх функціонуванні й розвитку, життєдіяльності соціального організму в цілому, розробці механізмів узгодження інтересів різних соціальних груп. Доцільно розрізняти цю технологію як онтологічний феномен, як знання і як важливий елемент механізму соціального управління. Як онтологічний феномен соціальна технологія постає суспільно виробленим та закріпленим історичним досвідом, своєрідним сталим механізмом взаємодії різних соціальних груп, а також відносин людини та суспільства – у звичаях, традиціях, праві, державному устрої, сімейно-побутових стосунків, громадської думки тощо.

Соціальна технологія як знання – це вже наукове осмислення конкретних механізмів функціонування та розвитку суспільства, з урахуванням складного поєднання матеріальних, духовних, політичних, правових, національно-етнічних, соціально-культурних та інших чинників. Як елемент механізму соціального управління соціальна технологія виступає засобом перекладу вимог об'єктивних законів на мову практики соціального управління та конкретних рішень (нормативно-правових актів, нормативних документів, вказівок тощо), які стимулюють людей на досягнення поставлених цілей. Сучасні тенденції позитивного розвитку соціальної технології полягають у зміщенні акцентів від «обробки людини» до управління суспільними відносинами як через методи узгодження інтересів різних соціальних груп і конструктивне розв'язання конфліктів, так і через проектування й ефективне використання певних об'єктивних соціальних регуляторів – соціальних інститутів [2, с. 659–660].

Соціальна технологія – це певний спосіб досягнення суспільних цілей. Її сутність полягає в поопераційному здійсненні діяльності, коли операції розробляються попередньо, усвідомлено і послідовно, на основі наукових знань. Сутність соціальних технологій трактується різними дослідниками: В. Афанасьєвим, Н. Стефановим, М. Марковим, Ж.Т. Тощенко та ін. За М. Марковим соціальна технологія – «це спосіб реалізації конкретного складного процесу шляхом розчленування його на систему послідовних взаємозалежних процедур і операцій, які виконуються однозначно» [3, с. 31]. Це елемент людської культури, який формується двома шляхами – або виростає в культурі еволюційно, або будується за відповідно до її законів як штучне утворення.

Технологія управління – це сучасний винахід. З того часу, як управління виокремлюється в самостійний вид

праці, розробляються правила його здійснення. Вони формулювалися емпіричним шляхом і передавалися в усній формі. Сьогодні ж головна функція соціальної технології – поєднання науки і практики. Технологія становить собою систему жорстко скоординованих наступних елементів: «цілі» – процедури (правила) – технічні засоби – операції (дії) – мотиви (стимули) [7, с. 57]. Головне в ній – це узгодженість і послідовність елементів, що є незмінними для будь-якої технології – освітньої, виховної, інформаційної, виробничої, сервісної, комунікаційної, управлінської тощо. Всюди реалізація сформульованих цілей має здійснюватися шляхом встановлення чітких і неодмінно виконуваних процедур, які диктують логіку тих чи інших, зрозуміло, обґрунтованих і продуктивних дій.

При реалізації соціальної технології суб'єкт управління не так жорстко прикований до встановлення етапності процедур і операцій, як у сфері виробництва. У нього діапазон відхилень від технологічної схеми значно більший, ніж у виробництві. Але і певна межа таких відхилень, за якою творчий підхід уже переходить у суб'єктивізм і неминуче призводить до зниження ефективності державного управління, а то й до результату, протилежному очікуваному [1, с. 185–189].

Вважаємо за доцільне розглянути далі зв'язок соціальних технологій й державного управління. Раніше українське суспільство переживало процес соціального будівництва, коли закладалися основи принципово нового укладу громадського життя, формувалися основні його інститути й установи, коли соціальна організація суспільства перебувала в становленні й ще тільки організаційно закріплювала принципи, завойовані соціальною революцією. Сьогодні етап соціального будівництва й властиве йому становлення стало вже надбанням історії. Після того, як основні соціальні інститути й установи суспільства склалися й історично визначилися, завдання соціального будівництва поступово змінюється завданням соціального управління.

Усталена соціальна організація не залишається статичною, вона безупинно змінюється під впливом історичних умов і людської діяльності й викликає потребу управління цим процесом історичного руху соціальної організації суспільства. Звідси й наукова проблема конкретного дослідження існуючої соціальної організації як об'єкта соціального управління й проблема формулювання наукових принципів соціального управління. Звідси й необхідність пошуку форм, адекватних завданню соціального управління на новому етапі розвитку суспільства, і як наслідок – нові вимоги до професіоналізму державних службовців, у чиїх руках перебувають багато важелів управління соціальними процесами, й відповідно зростає відповідальність за якість життя наших громадян.

При використанні понять: «керування», «керівництво», «управління» варто наголосити на їх семантичному розрізненні. Оскільки керівництво – це діяльність, направлена на визначення основних цілей і тих шляхів, якими можна досягти цих цілей, то керування виступає ширшим поняттям, включає в себе суспільні процеси, явища соціальної сфери громадського життя, засоби реалізації соціальної політики [1, 2, 6, 10].

Соціальне управління – вид управління, що передбачає спрямування впливів його суб'єктів на упорядкування та організацію процесів спільної колективної діяльності людей відповідно до об'єктивних законів та викликів сучасності. Соціальне управління має своє суб'єкт-об'єктне поле, до якого належить діяльність органів державної влади та місцевого самоврядуван-

ня, політичних партій, профспілок, інших громадських об'єднань та рухів, суспільна праця та економічна діяльність, поведінка окремих людей та груп тощо. У сукупності вони утворюють кілька видів управління за окремими сферами суспільної діяльності: політичне, адміністративне, економічне, духовне, корпоративне та ін. Для кожного з цих видів можна виділити свій суб'єкт та об'єкт управління, специфічну правову базу, особливості функціонування, механізми тощо [2, с. 662].

Явища соціального керування, регулювання організації й управління не можна вважати новими для державного управління. По суті, вони існували здавна, і відповідно до цього ставилися спеціальні завдання соціального управління й керування.

Прикладами таких видів діяльності можуть служити «перетворення» об'єктів, конструювання, проектування, наукове дослідження, керівництво, управління, політика. У вихідних пунктах форми кооперації й організації залежать від засобів, процедур і об'єктів. Однак після того, як вони складаються й оформляються, вони здобувають самостійність і конституюються у вигляді особливих «організмів» і сфер діяльності. При цьому кожний такий вид діяльності, з одного боку, відокремлюється від інших видів діяльності й протиставляє себе їм у якості особливого й соціально визнаного виду, а з іншого – увесь час «захоплює» і асимілює інші види діяльності, ніби «вириваючи» фрагменти інших «організмів» і сфер діяльності й поглинаючи їх усередині себе.

Так, наприклад, управління й керівництво в структурі державної служби все більше набуває рис політики, «привласнюючи» специфічні технології цього виду діяльності для рішення своїх безпосередніх завдань, і тим самим розширюючи свій управлінський арсенал. Зростаючу політизацію державного управління як важливу рису сучасності відзначають багато вітчизняних й закордонних авторів [1, 4, 6, 7].

Державні службовці на Заході теж усвідомлюють необхідність змін у своїй діяльності, пов'язану з ускладненням сфери громадського життя. От що сказав про це колишній виконавчий директор Міжнародної асоціації мерів міст М.Кінг (США): «Колишня концепція, відповідно до якої кожний працівник органів місцевого управління представляє інтереси місцевого співтовариства в цілому й не реагує на тиск відомств і груп, що представляють спеціальні інтереси, сьогодні ще далі від реальної практики, ніж раніше... Сьогодні голова місцевої адміністрації повинен усе частіше відігравати роль переговорника й посередника... Політична роль керівника сьогодні більш важлива й більш важка» [6, С.76].

Відтак ускладнення структури громадського життя диктує новий тип завдань для представників державної служби. Так, якщо в умовах стаціонарного суспільства будь-яка дія державної служби була строго нормованою й регламентувалася відповідними інструкціями, то тепер управлінські команди в структурі державного управління не тільки мають право, але й зобов'язані самостійно вирішувати широкий спектр завдань у межах державних програм, які, у свою чергу, виконують функцію не твердих інструкцій, а, скоріше, цільових настанов і рамок діяльності. Однією з таких рамок, безсумнівно, є сама суспільно-соціальна система.

В Україні необхідність управління соціальними процесами назріла давно, і всюди, прагнемо ми того чи ні, здійснюються спроби практично здійснити це управління у все більших масштабах. Однак через відсутність відповідного усвідомлення й необхідної теоретичної бази, ці спроби розгортаються стихійно, в цілому є не-

ефективними й часом приводять до ще більшої дезорганізації соціального життя й систем відтворення, ніж це було раніше.

Суть полягає в тому, що розрізнені дії окремих громадських організацій у вирішенні соціальних проблем не можуть давати відчутний результат без координації і підтримки їх дій відповідною функцією державної служби. Розглядаючи недержавний некомерційний сектор як один з найбільш значимих ресурсів розвитку соціальних систем, державна служба, на наш погляд, повинна при цьому зберегти свої управлінські позиції в цій сфері, а отже, з випереджальними темпами впроваджувати й освоювати нові управлінські технології, а по-друге, «навчитися» при необхідності самостійно ініціювати появу актуальних суспільних проєктів. Досягнення цих цілей і може сформувати необхідну базу для управління соціальними процесами в Україні.

Підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, у пошуку форм, адекватних завданню соціального управління на новому етапі розвитку суспільства, найбільш ефективною постає соціальне партнерство й управління через проєкти. У кризових ситуаціях, у період модернізації суспільства і його перехідних станах, коли неминуче зростає роль стратегічних пошукових зусиль виходу із кризи, забезпечення прориву на головних напрямках, цю функцію, як правило, виконують соціальні програми, проєкти, які здатні визначити оптимальне співвідношення стратегічних і тактичних завдань, поступальність їх досягнення. Це дозволить оптимізувати суспільні відносини, їх функціонування й розвиток, життєдіяльність соціального організму в цілому тощо.

Соціальна технологія як елемент механізму соціального управління виступає засобом своєрідного перекладу вимог об'єктивних законів на мову практики соціального управління та конкретних рішень, направлених на стимулювання людей у досягненні поставлених цілей. Тому сучасні тенденції розвитку соціальної технології зміцнюють акцент у бік управління суспільними відносинами. Тому подальші дослідження варто вести в напрямі розробки підходів до становлення управлінських технологій, що є результатом утвердження системного підходу в управлінні, його наукового осмислення.

В Україні необхідність управління соціальними процесами назріла давно, і всюди, прагнемо ми того чи ні, здійснюються спроби практично здійснити це управління у все більших масштабах. Однак через відсутність відповідного усвідомлення й необхідної теоретичної бази ці спроби розгортаються стихійно, в цілому є неефективними й часом приводять до ще більшої дезорганізації соціального життя й систем відтворення, ніж це було раніше.

Українське суспільство потребує сьогодні розроблення відповідної теоретичної бази для подолання стихійності і неефективності управління соціальними процесами.

Література.

1. Державне управління: основи теорії, історія і практика: Навч. посіб. / В.Д. Бакуменко, П.І. Надолішній, М.М. Їжа, Г.І. Арабаджи / За заг. ред. Надолішнього П.І., Бакуменка В.Д. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трошинсько-го, Ю.П.Сурміна. – К.: НАДУ, 2010. – 820 с.
3. Марков М. Технологія и ефективність соціального управління. – М., 1983, с. 48.

4. Політична аналітика в системі публічного управління: навч. посіб./ авт. кол.: С.О. Телешун, С.В. Сьомін, О.Р. Титаренко та ін.; за заг. ред. С.О. Телешуна. – К.: НАДУ, 2008. – 284 с.

5. Політологія. Кн. перша: Політика і суспільство. Кн. друга: Держава і суспільство / А.Колодій, В.Харченко, Л. Климанська, Я.Косьміна. – Київ: Ельга-Н, Ніка-Центр, 2000. – 584 с.

6. Прикладна політологія: навч. посіб. / За ред. В.П. Горбатенка. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 472 с.

7. Стефанов, Н. Общественные науки и социальная технология: монографія / Н. Стефанов.- М.: Прогресс, 1976. – 254 с.

8. Телешун С.О. Основи інформаційно-аналітичної діяльності в публічному управлінні: навч. посіб. / С.О. Телешун, О.Р. Титаренко, І.В. Рейтерович. – К.: НАДУ, 2009. – 168 с.

9. Тощенко, Ж. Т. Социология: курс лекцій / Ж.Т. Тощенко. – М.: Прометей, 2001. – 536 с.

10. Філософія політики: Короткий енцикл. словник / Авт.-упоряд.: Андрущенко В.П. та ін. – К.: Знання України, 2002. – 670 с.

УДК 351.77:364.69(477.74)

Віктор Тещук, Олександр Амонс,

Руслан Колчін, Вікторія Тещук

ПЛАНУВАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДИЧНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ АНГІОНЕВРОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНОГО КЛІНІЧНОГО ЦЕНТРУ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ЖИТЕЛЯМ ОДЕЩИНИ

Гострі порушення мозкового кровообігу (далі – ГПМК) є однією з важливих медико-соціальних проблем. Своєчасна їх профілактика, діагностика та лікування – це основне завдання неврологічної служби України. Специфіка ГПМК потребує максимальної оперативності дій лікарів-ангіоневрологів, а тому потребує застосування засобів автоматизації. Колективом наукових співробітників Науково-дослідного інституту інформаційних процесів Національного технічного університету України розроблена електронна медична інформаційна система «Веґана», яка планується до впровадження в умовах ангіоневрологічного відділення Військово-медичного клінічного центру Південного регіону України.

Ключові слова: гострі порушення мозкового кровообігу, електронна медична інформаційна система, електронна історія хвороби, електронний персональний медичний запис.

© Тещук В.Й., Амонс О.А.,
Колчін Р.В., Тещук В.В., 2012.